

Ο αείμνηστος διπλωμάτης και μελετητής της διεθνούς πολιτικής Βύρων Θεοδωρόπουλος, εξηγώντας την επιλογή του να τιτλοφορήσει ένα βιβλίο του, *The Globe – Το Διεθνές Θέατρο* (Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 2007), από το όνομα του θεάτρου στο οποίο ο Σαίξπηρ ανέβαζε τα έργα του, σημείωνε, μεταξύ άλλων, πως «... στις μέρες μας βλέπουμε να πολλαπλασιάζονται τα σημάδια ότι αλλάζουν τόσο το σκηνικό όσο και ο θίασος, αλλά και το έργο που παίζεται. Και μάλιστα διαπιστώνουμε –πράγμα ιδιαίτερα σημαντικό– πως ο ρυθμός της αλλαγής επιταχύνεται» (σ. 9-10). Το αποτέλεσμα είναι ότι πολλοί μελετητές των Διεθνών Σχέσεων άρχισαν να «εμπιστεύονται» όλο και λιγότερο τις αποκαλούμενες συστημικές προσεγγίσεις, όπως ο νεορεαλισμός, και να στρέφονται σε πιο πολυεπίπεδες αναλύσεις, όπως ο νεοκλασικός ρεαλισμός, που λαμβάνει υπ' όψιν τη διάδραση μεταξύ εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος εν σχέσει με τη διαμόρφωση της εξωτερικής συμπεριφοράς ενός κράτους.

Το βιβλίο του Κρίστοφερ Χιλ (Christopher Hill) –ενός από τους πιο σημαντικούς σύγχρονους Ευρωπαίους διεθνολόγους– το οποίο κρατάτε στα χέρια σας αποσκοπεί στο να παρουσιάσει το σκηνικό, τον θίασο και το έργο που παίζεται στη διεθνή πολιτική σκηνή τον 21ο αιώνα, μέσα από τις μεθόδους και τα εργαλεία της Ανάλυσης Εξωτερικής Πολιτικής. Ο Χιλ, συγγραφέας, μεταξύ πολλών άλλων κειμένων, της εξαιρετης μονογραφίας –η οποία στηρίχθηκε στη διδακτορική του διατριβή– για τη διαδικασία διαμόρφωσης της εξωτερικής πολιτικής στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο, με τίτλο *Cabinet Decisions on Foreign Policy – The British Experience October 1938–June 1941* (Cambridge University Press, 1991), αλλά και της πρωτοποριακής πρόσφατης πραγματείας για τον επαναπροσδιορισμό του περιεχομένου της έννοιας του εθνικού συμφέροντος στο πλαίσιο πολλών σύγχρονων πολυπολιτισμικών κοινωνιών, που

* Ευχαριστώ θερμά τον φίλο Ανδρέα Γκόφα για την πολύτιμη βοήθειά του, ώστε το παρόν κείμενο να γίνει καλύτερο από την αρχική εκδοχή του που του έθεσα υπ' όψιν.

τιτλοφορείται *The National Interest in Question – Foreign Policy in Multicultural Societies* (Oxford University Press, 2013), μας προσφέρει με το παρόν βιβλίο μια διεισδυτική ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής τον 21ο αιώνα. Σ' αυτή δίνεται έμφαση στις έννοιες της πράξης και της αλλαγής, ενώ επιχειρείται ν' απαντηθούν βασικά ερωτήματα, όπως τα ακόλουθα: Ποιος δρα στην εξωτερική πολιτική; Για λογαριασμό ποιου/ποιων; Και με τι αποτελέσματα;

Πρόκειται για ένα βιβλίο που δεν απευθύνεται μόνον στους ειδικούς των Διεθνών Σχέσεων –διπλωμάτες, ακαδημαϊκούς δασκάλους και πολιτικούς– αλλά σε κάθε ενδιαφερόμενο πολίτη, καθώς είναι γεγονός ότι υπάρχουν αποφάσεις στην εξωτερική πολιτική που επηρεάζουν κατά τρόπο καθοριστικό και ενίοτε δραματικό την καθημερινότητα χιλιάδων ανθρώπων σε ορισμένες γωνιές του πλανήτη. Ο σύγχρονος πόλεμος στη Συρία και οι καταλυτικές έως καταστροφικές του συνέπειες για τη ζωή των κατοίκων της, όπως περιγράφονται στο συγκλονιστικό βιβλίο *Το πρωί που ήρθαν να μας πάρουν – Ανταποκρίσεις από τον πόλεμο στη Συρία*, της σπουδαίας πολεμικής ανταποκρίτριας Janine di Giovanni (μτφρ. Μαριάννα Ρουμελιώτη, Αθήνα: ΔΩΜΑ/Βιβλία στην Αθήνα, 2018), όπως και τα ημερολόγια του Γάλλου χωρικού Gustav Folcher κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, που μετέφρασε ο ίδιος ο Χιλ στα αγγλικά,¹ μαρτυρούν αδιάφευστα για την αλήθεια αυτού του ισχυρισμού.

Εν ολίγοις, η εξωτερική πολιτική εγείρει, μεταξύ άλλων, ζητήματα δημοκρατικής λογοδοσίας όσων την αποφασίζουν και την ασκούν αλλά και προστασίας των δικαιωμάτων (ανθρωπίνων ή πολιτικών ή κοινωνικών, κ.λπ.) όσων επηρεάζονται από τα αποτελέσματά της, άρα εν γένει ζητήματα δημοκρατίας, ευημερίας και προόδου των πολιτών μιας χώρας. Μέσα από ένα τέτοιο πρίσμα προσεγγίζεται η εξωτερική πολιτική τον 21ο αιώνα από τον Χιλ στο παρόν πόνημά του. Γι' αυτόν τον λόγο, και το τελευταίο είναι τόσο σημαντικό.

Τέλος, για την Ελλάδα, στην οποία οι δημόσιες συζητήσεις για την εξωτερική πολιτική γίνονται συνήθως με υπερβάλλον πάθος και χωρίς σοβαρή τεκμηρίωση, η μετάφραση στη γλώσσα μας βιβλίων όπως αυτό του Χιλ, αλλά και της Βάλερι Μ. Χάντσον² που προηγήθηκε, συνιστά *sine qua non* προϋπόθεση για την αναβάθμιση του επιπέδου της ακαδημαϊκής συζήτησης περί εξωτερικής πολιτικής αλλά, ενδεχομένως, να βοηθήσει και στη βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων αντιπαραθέσεων γι' αυτήν. Εξέλιξη από την οποία θα ευεργετείτο εντέλει ο ίδιος ο πολιτικός μας πολιτισμός.

ΓΙΩΡΓΟΣ Α. ΕΥΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

1 *Marching to Captivity – The War Diaries of a French Peasant 1939–45 – Gustave Folcher*, μτφρ. Chr. Hill, επιστ. επ.: Rémy Gazals & Christopher Hill, Λονδίνο: Brassey's Inc., 1996.

2 Valerie M. Hudson, *Ανάλυση Εξωτερικής Πολιτικής – Από την Εμπειρία στη Θεωρία*, μτφρ. Αντώνης Κλάφης, επιστημονική επιμ.: Δημήτρης Καυρίδης, Αθήνα: Πεδίο, 2017.